

FORENINGEN FOR KØNSFORSKNING I DANMARK

KRAKA-prisen 2007: Pia Fris Laneth: *Lillys Danmarkshistorie. Kvindeliv i fire generationer*. Gyldendal 2006, 650 sider.

Prisbestyrelsens indstilling

Lillys Danmarkshistorie. Kvindeliv i fire generationer honoreres med KRAKA-prisen for sin levende fremstilling af et stykke danmarkshistorie, hvori den "store" og den "lille" historie bringes sammen og får en unik personlig stemme i kraft af forfatterens egen slægtshistorie. Forfatteren trækker i fremstillingen på en lang række af dansk kønsforsknings centrale værker og formår næsten umærkeligt at lade indsigterne herfra strukturere sin fortælling, hvorved de bringes ud til et større publikum.

Værket er bygget op omkring to spor: Det ene spor er den "store" fortælling om socialt opbrud, krigstid og opbygning af velfærdsstaten. Det andet spor er den "lille" fortælling om menneskeliv, der tager udgangspunkt i forfatterens egen slægt. Den integrerede familiefortælling tjener ikke kun til at gøre det historiske materiale mere levende. Der er også tale om en eksemplarisk case på udviklingen. Med den ene gren af familien plantet i den jyske muld blandt hårdarbejdende husmænd og patriarkalske ægtemænd og den anden gren tæt forankret i den socialdemokratiske arbejderbevægelse har Pia Fris Laneth et glimrende materiale. Herigennem kan hun på den ene side synliggøre formødrenes forskellige, men dog fælles slidsomme liv; på den anden side de store ændringer, som bl.a. har ført til hendes egen akademiske uddannelse og selvstændige kvindeliv. Grundlæggende handler bogen om, hvordan køn, krop, seksualitet, alder, lokalitet og klasse væves ind i hinanden i mødet mellem den "store" og den "lille" historie.

Det er en fortælling om slidte kvindekroppe, trætte af børnefødsler og for meget arbejde, men også en fortælling om kvindekroppens nydelser og begær. Der er fokus på generationers erfaringer med menstruation, prævention og fødselskontrol, og der er hudløst ærlige beretninger om de børn, der "kom for tidligt", og som voksede op hos bedsteforældrene eller som kvinderne påtog sig eneansvaret for. Men det er også fortællinger om tøj og nyt forbrug, om korsetter, bh'er og *carmen-curlers*, der er flettet sammen med beretninger om, hvordan formødrene har erhvervet sig som syersker og om såvel stoltheden ved at kunne klæde arbejderbørnene "ordentligt" på som om kampen mod tayloriseringen af tekstilindustrien i Vestjylland. Også historien om mændene og om ændringerne i maskulinitetsformerne bliver der plads til. Der er fx kontrasten mellem morfar August, der arbejdede på smedeværkstedet i Hejnsvig i Jylland, og faderen Kurt, der erhvervede sig som bartender i Nyhavn. Begge fremstilles som repræsentanter for traditionelle maskulinitetsformer præget af hårdt fysisk arbejde, men med forankring i vidt forskellige miljøer.

På tværs af generationer og køn er der desuden en gennemgående fortælling om forældre, som forsøger at give børnene bedre betingelser, end de selv har haft. Derfor handler bogen også om klasserejse. Forfatteren har selv med sin akademiske uddannelse foretaget den mest omfattende klasserejse i sin slægt, og der berettes om oplevelsen af at være "fremmed" i det akademiske system og om smerten ved at skulle forlade opvækstmiljøet. Det originale og nyskabende i *Lillys Danmarkshistorie. Kvindeliv i fire generationer* ligger i den helt unikke fortælleevne og -glæde, hvormed Pia Fris Laneth formår at holde et stort stof

sammen beriget af de indsigter, der har været bragt frem af den historiske og teoretiske kønsforskning. Forfatteren kombinerer sine analytiske evner med sit journalistiske håndværk, men tilføjer det samtidig en dramatisk nerve og illustrerer dermed de muligheder, der ligger i at bringe forskning og formidling sammen. Forbindelsen mellem den "store" og den "lille" historie og mellem sociale segmenteringer i kraft af køn, klasse, seksualitet og lokalitet fastholdes gennem hele bogen, samtidig med, at personerne fremstår som helstøbte eksempler på udviklingen. Værket er desuden godt illustreret, og historien får på den måde også en visuel kraft.

Bestyrelsen for KRAKA-prisen og Foreningen for Kønsforskning